

סיכום פרק "הנהנה מן ההקדש"

והשליח שעשה שליחותו של בעל הבית במעילה — בעל הבית מעל (כבתרומה, שהשליח תורם עבור בעל הבית). ואולם יתירה היא המעילה על התרומה, שאכילתו ואכילת חברו מצטרפות (כגון שאכל בעצמו חצי שיעור, והאכיל את חברו בחצי שיעור) והנאתו והנאת חברו מצטרפות, ואפילו היו האכילות וההנאות הללו מרוחקות זו מזו זמן רב.

עוד התבררו בפרקנו דיניו של המוציא מקודש לקודש (כגון שלקח קרבנות חובתו ממעות הקדש), שמעל. אכן נחלקו חכמים בדבר, שיש האומרים שמעל בשעה שהוציא (או בשעה שהביא לעזרה, שאז נפטר הוא מאחריות לגבי קרבן זה, לשיטות פירוש אחרות), ויש האומרים שמעל כשנזרק הדם והתכפר. ובדינו של הנהנה מבהמת קדשי קדשים בחייה, נידונו האפשרויות השונות: שאם היתה הבהמה תמימה — מעל כשנהנה שווה פרוטה, אף שלא פגם. ואם היתה בעלת מום — לא מעל עד שיפגום. ואם מעל בה כשמתה (ושוב אינה מיועדת לפדיה) — כיון שנהנה, מעל (מדרבנן).

נושא כשלעצמו שנידון בפרקנו הינו דין המעילה אחר המעילה. ונקבע בו שבקדשי בדק הבית ובשאר קדושת דמים — אין מעילה אחר מעילה, שהרי במעילה הראשונה יצא הדבר לכלל חולין. ובבהמה — יש מעילה אחר מעילה, שהרי יש בה קדושה חמורה, קדושת הגוף, ואין היא יוצאת לחולין על ידי המעילה. ובכלי שרת נחלקו חכמים, שיש האומרים שיש בהם מעילה אחר מעילה (וטעמם, שאם כלי שרת מביא אחרים לידי קדושה חמורה, שהרי הם מתקדשים בו, הוא עצמו לא כל שכן!), ויש האומרים שאין בכלי שרת מעילה אחר מעילה. ועוד נידונו בפרקנו דיני מעילה באופנים שונים של בניה בהקדש.

בפרק זה התבררו עיקריה של המעילה, ובו נקבע כי הנהנה מן ההקדש (בשיעור שווה פרוטה, ואף אם הריהו פחות מכזית), אף שלא פגם — הרי זה מעל, שכן הושוותה המעילה בהקדש ל"מעילה" האמורה באשה הסוטה, אף שהיא הנאה ללא פגם בדבר. אכן אין הדברים אמורים אלא בדבר שאין בו פגם בשימוש (אף אם ברבות הימים הריהו נפגם), ואולם בדבר שרגיל הוא להיפגם על ידי השימוש בו — אין בו מעילה עד שיפגום בו המועל בהנאתו (כגון לבישת בגדים של הקדש). ואילו בדבר שאינו נפגם (פגם הניכר לעין) מיד (כגון בגדים אמצעיים, שאינם נשחקים כל כך, או בגדים יקרים שאין לובשים אותם אלא פעם או פעמיים בשנה ומקפידים על שמירתם) נחלקו חכמים בדבר, שיש האומרים שמעל בהנאתם שווה פרוטה מיד, ויש האומרים כי לא מעל אלא עד שיפגום. ועוד בכלל משמע לשון מעילה הוא השינוי, לאמר ההוצאה מרשות ההקדש לרשות אחרת. ואשר על כן, כל המוציא מרשות הקדש לחולין, אף שלא נהנה בו — מעל, וכגון המשאל קרדום של הקדש לאחרים (שהריהו מועל אם בשעה שמשך השואל, אם בשעה שביקע בו שאז הוא נקנה לו). ואילו הפוגם את ההקדש ולא נהנה — לא מעל בכך (אמנם הריהו פטור מקרבן ומתשלומי תוספת חומש, ואולם הריהו חייב בתשלום הקרן).

ומכלל הלימוד שנלמדים דיני מעילה מדין התרומה נמצאו למדים שאין דין המעילה נוהג אלא כשפגם ונהנה (בדבר שיש בו פגם), ומי שפגם הוא שנהנה, ובדבר שפגם בו נהנה, ופגמתו והנאתו באות כאחת, ובדבר התלוש מן הקרקע (כאכילת תרומה שהיא פגימה עם הנאה, ואינה אלא בתלוש מן הקרקע). ועוד למדנו מדין התרומה כי יש שליחות במעילה,